เศรษฐกิจเมือง การคลังท้องถิ่น การจ้างงานและตัวทวีคูณ*

City Economy, Local Finance, Employment and Multiplier

[1]ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และ [2]พิชิต รัชตพิบุลภพ

[1]Direk Patmasiriwat and [2]Pichit Ratchatapibhunphob

[1]คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

[2]คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

[1]Graduate School of Development Economics,
National Institute of Development Administration, Thailand.

[2]Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Thailand.

[2]Corresponding Author's Email: pichit.ra@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

การกระจายอำนาจส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาบริการสาธารณะสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจเมือง การวิจัยครั้งนี้ค้นคว้าโครงการลงทุนท้องถิ่นที่ริเริ่มโดยเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดเป็นกรณีศึกษาที่เรียกว่า "โครงการหอโหวด" ซึ่งเป็นหอคอยสูง 101 เมตรโดยใช้งบประมาณการลงทุนทั้งสิ้น 428 ล้านบาทจากหลายแหล่งรวมทั้งการกู้ยืมส่วนหนึ่ง วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย (1) การศึกษาโครงการลงทุนพัฒนาหอโหวดทั้งรายรับและค่าใช้จ่ายการลงทุน ค่าดำเนินการ และวัดผลตอบแทนด้านการเงินต่อเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และการวิเคราะห์ผลล้นออกต่อเศรษฐกิจเมือง โดยการสำรวจข้อมูลการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว รายได้ที่เกิดกับโรงแรมและร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด (2) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจเมืองร้อยเอ็ด โดยประยุกต์ใช้แนวคิดผลล้นออกและผลคำนวณตัวทวีคูณท้องถิ่น เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ นักวิจัยวิเคราะห์ค่าตัวทวีคูณจากผลล้นออกที่เกิดขึ้นจากการสำรวจข้อมูลนักท่องเที่ยวจำนวน 300 ราย ร้านค้า สถานประกอบการจำนวน 90 ร้านค้าและสถานพักแรม จำนวน 20 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

จากผลการศึกษาพบว่า (1) จำนวนนักท่องเที่ยวหอโหวดต่อปี 676,152 ราย เป็นนักท่องเที่ยวภายในจังหวัดร้อยเอ็ดสัดส่วนร้อยละ 51 และนักท่องเที่ยวจากจังหวัดอื่นสัดส่วนร้อยละ 49 โรงแรมมีอัตราการเข้าพักในช่วงวันหยุดเท่ากับ 65% กรณีวันธรรมดาเท่ากับ 55% ส่วนร้านค้ามียอดจำหน่ายสินค้าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 17,383 บาทต่อร้าน โดยโครงการลงทุนหอโหวดมีรายได้รวม 21 ล้านบาท รายจ่ายรวม 20 ล้านบาทต่อปีในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่าน ทำให้มีรายได้สุทธิ 1 ล้านบาทสะสมไว้ในกองทุนเพื่อการลงทุนและการพัฒนาในอนาคต (2) ผลกระทบเศรษฐกิจเมืองจากผลล้นที่ถูกจัดกลุ่มเป็นภายนอกและภายในเขตเทศบาลเมืองได้ค่าตัวทวีคูณท้องถิ่นที่แสดงอยู่ในรูปช่วง กล่าวคือ ค่าตัวทวีคูณขั้นต่ำเท่ากับ 1.42 เท่า ค่าตัวทวีคูณขั้นสูงเท่ากับ 4.26 เท่าและค่าตัวทวีคูณขั้นกลางเท่ากับ 2.84 เท่า โดยก่อให้เห็นแนวทางใหม่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการกระตุ้นเศรษฐกิจเมืองจากการลงทุนด้านการท่องเที่ยวผ่านการจัดทำฐานข้อมูลระบบบัญชีและการเงิน การแยกบัญชีวิสาหกิจเพื่อสังคมท้องถิ่นและการบูรณาการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเสริมเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

*Received January 15, 2026; Revised February 5, 2026; Accepted February 14, 2026

คำสำคัญ: โครงการลงทุนหอโหวด; ผลประโยชน์และต้นทุนของโครงการ; ผลล้นออก; ตัวคูณท้องถิ่น; เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

Abstract

Decentralization encourages local administrative organizations to develop public services and create new tourist attractions to stimulate the urban economy. This study examined a local investment project initiated by the Roi Et Municipality as a case study, known as the “Ho Wot Tower Project,” a 101-meter-high tower with a total investment budget of 428 million baht from multiple sources, including partial borrowing. The objectives of the study were: (1) to analyze the investment project of Ho Wot Tower in terms of revenues, investment costs, operational expenses, and financial returns to the municipality, as well as to examine spillover effects on the urban economy through surveys of tourist expenditures and income generated for hotels and shops within the municipality; and (2) to analyze the economic impact on the city of Roi Et by applying the concepts of spillover effects and local multiplier analysis. This survey research collected data from 300 tourists, 90 shops and businesses, and 20 accommodation establishments using accidental sampling.

The findings revealed that (1) the Ho Wot Tower attracts 676,152 visitors per year, with 51% being local tourists from Roi Et and 49% from other provinces. Hotels reported an occupancy rate of 65% on weekends and 55% on weekdays, while shops had an average daily revenue of 17,383 baht per shop. The project generated total annual revenue of 21 million baht and total expenses of 20 million baht over the past five years, resulting in a net income of 1 million baht accumulated in a fund for future investment and development. (2) The urban economic impact, measured through spillover effects both within and outside the municipality, showed a range of local multipliers: a minimum of 1.42, a maximum of 4.26, and a median of 2.84. These findings provide a new approach for other local administrative organizations to stimulate urban economies through tourism investment by developing accounting and financial data systems, separating social enterprise accounts, and integrating complementary tourism resources to create sustainable economic value.

Keywords: Ho Wot Tower Investment Project; Project Costs and Benefits; Spillover Effects; Local Multiplier; Roi Et Municipality

บทนำ

นโยบายการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้ดำเนินการกว่าสองทศวรรษแล้ว นับจากปี พ.ศ. 2542 ที่มี พรบ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเจริญเติบโตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพในภาพรวม ทั้งหมดเป็นผลจากข้อบัญญัติมาตรา 284 ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 วางรากฐานและหลักการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น กำหนดให้รัฐบาลดำเนินการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางไปยังท้องถิ่น การกระจายงบประมาณและกำลังคน ผู้นำท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้ง

ของประชาชน มีความพยายามค้นคิดบริการสาธารณะใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน ส่งเสริมภาคการผลิตและผู้ประกอบการ เพื่อได้รับคะแนนนิยมและชื่อเสียง เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดเป็นตัวอย่างท้องถิ่นชั้นนำของประเทศ ที่พยายามพัฒนาบริการสาธารณะหลายด้าน เช่น สถานศึกษา บริการด้านสุขภาพ พัฒนาตลาด ปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง ฯลฯ ส่งผลให้ได้รับรางวัลและการเชิดชูผลงานจากหน่วยงานระดับชาติ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของเมือง โดยนำสัญลักษณ์ “หอโหวด” มาสร้างหอคอยขนาดใหญ่สูง 101 เมตร เทียบเท่าอาคาร 35 ชั้น บนพื้นที่ขนาดใหญ่ในกลางเมืองร้อยเอ็ด บริเวณรอบข้างมีบึงพลาญชัย ซึ่งเป็นแหล่งเก็บน้ำของเมืองที่มีความเป็นมายาวนานในประวัติศาสตร์ และสวนสาธารณะคือ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของเมือง

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเมือง (Cerqua and Pellegrini, 2020; Dwyer and Forsyth, 1993; Fletcher, 1989; Frechtling and Horvath, 1999) การเลือกเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดเป็นกรณีศึกษาการพัฒนาเมือง มีเหตุผลสนับสนุนอย่างน้อย 4 ประการ ประการแรก เป็นการลงทุนขนาดใหญ่ที่ต้องใช้ความอุตสาหะและความพยายามอย่างมาก ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การสร้างความร่วมมือกับหลายส่วนงานราชการ ตั้งแต่การขออนุญาตใช้พื้นที่ การออกแบบอาคารที่สอดคล้องกับบริบทสะท้อนอัตลักษณ์ของเมือง การขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล การกู้ยืมและใช้เงินสะสมบางส่วนของเทศบาล โดยใช้ “โหวด” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีเป่าของคนร้อยเอ็ด มาเป็นสัญลักษณ์อาคารสูง 101 เมตร เท่ากับอาคารสูง 35 ชั้น ตั้งบนพื้นที่สาธารณะรอบบึงพลาญชัย ซึ่งมีเป็นแหล่งกักเก็บน้ำของเมือง ประการที่สอง การลงทุนหอโหวดเป็นตัวอย่างการโครงการลงทุนพัฒนาเมือง ที่มีศักยภาพสูงในแง่เศรษฐกิจ กล่าวคือ การสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวการใช้เช่าพื้นที่และการจำหน่ายของที่ระลึก คาดว่าโครงการจะให้ผลตอบแทนการลงทุนคุ้มค่าและส่งผลบวกต่อสถานประกอบการ ร้านค้า สถานที่พักแรม จากนักท่องเที่ยวหลายล้านคนในแต่ละปี กล่าวคือการสร้างตัวทวีคูณท้องถิ่น (local multiplier) ประการที่สาม การนำความรู้และภูมิปัญญาของคนอีสานมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ (รูปทรงโหวด) และการสอดแทรกข้อมูลและความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เด็กเยาวชนและนักท่องเที่ยวที่มาชมได้เป็นอย่างดี ประการที่สี่ ผู้บริหารและทีมงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดมีความตื่นตัวที่จะสร้าง “ท้องถิ่นวิจัย” ควบคู่กับการพัฒนาบริการสาธารณะ ดังประจักษ์จากการจัดเก็บข้อมูลหลายมิติ เพื่อนำมาประกอบการวิจัย เช่น สถิตินักท่องเที่ยว สถิติรายได้ สถิติรายจ่ายการบริหารจัดการ ฯลฯ เพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ผลตอบแทนของโครงการลงทุน ประการที่ห้า การเป็นตัวอย่างการวิเคราะห์โครงการลงทุนพัฒนาเมือง ซึ่งโครงการลงทุนเกิดขึ้นในประเทศไทยในหลายพื้นที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงการลงทุนพัฒนาหอโหวดโดยละเอียดทั้งรายรับและค่าใช้จ่ายการลงทุน ค่าดำเนินการ และวัดผลตอบแทนด้านการเงินต่อเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยการสำรวจข้อมูลนักท่องเที่ยวเรื่องการใช้จ่าย ผลกระทบต่อโรงแรมและร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

2. การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจเมือง โดยประยุกต์ใช้แนวคิดผลล้นออก (spillover effects) และผลคำนวนตัวทวีคูณท้องถิ่น (local multiplier)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก โดยบูรณาการข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายประเภท โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองและการเจริญเติบโตเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการเติบโตของเมือง และแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบตัวแบบทวีคูณด้านการท่องเที่ยว จากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอิงข้อมูลจากหลายแหล่งคือ หนึ่ง ข้อมูลเอกสารของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อาทิเช่น การบันทึกรายจ่ายการลงทุนโครงการหอโหวด รายได้และรายจ่ายการดำเนินงาน สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวและการจำหน่ายบัตรเข้าชม สอง การสำรวจนักท่องเที่ยว ร้านค้า สถานพักแรมเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์และออกแบบการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาในภาคสนามในพื้นที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยเฉพาะโครงการลงทุนหอโหวด กำหนดกรอบข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำริโครงการในปี พ.ศ. 2558 ช่วงการก่อสร้าง ช่วงเปิดให้บริการตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จนถึงปลายปี พ.ศ. 2567 เพื่อนำมาวิเคราะห์รายได้–รายจ่ายของโครงการและประเมินศักยภาพการคืนทุน รวมถึงศึกษาผลล้นออกของโครงการต่อเศรษฐกิจเมืองร้อยเอ็ด ระยะเวลาในการดำเนินการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568

ขั้นตอนที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากได้แก่ ผู้ประกอบการร้านค้า สถานประกอบการ และสถานพักแรมในพื้นที่รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมหอโหวด เพื่อสะท้อนผลกระทบทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบขนาดประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 โดยใช้สูตรการคำนวณของ Cochran (1977)

เมื่อนำมาแทนค่าในสูตร จะได้ดังนี้

$$n = \frac{Z^2 \cdot p \cdot (1 - p)}{e^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

Z = ค่า Z-Score ที่สัมพันธ์กับระดับความเชื่อมั่น (ระดับความเชื่อมั่น 95% เท่ากับ 1.96)

p = สัดส่วนของประชากร (กรณีไม่ทราบค่าให้ใช้ = 0.5)

e = ค่าความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5%

$$n = \frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times (1 - 0.5)}{(0.05)^2}$$

$$= \frac{3.8416 \times 0.25}{0.0025}$$

$$= \frac{0.9604}{0.0025}$$

$$= 384.16$$

ดังนั้น ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 385 คน ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้รับแบบสอบถามคืนจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 410 ฉบับซึ่งเกินกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่คำนวณได้

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยแจ้งเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดและผู้บริหาร เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งคณะผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อจากเทศบาลฯในการแนะนำนักวิจัยกับร้านค้า โรงแรมสถานประกอบการช่วยให้ได้รับความเชื่อถือและตอบแบบสำรวจเป็นอย่างดี

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล นักท่องเที่ยวจำนวน 300 ราย ร้านค้า สถานประกอบการ จำนวน 90 ร้านค้าและสถานพักแรมจำนวน 20 แห่งรวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 410 ฉบับ

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และสะท้อนผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการลงทุนต่อเมืองร้อยเอ็ดในภาพรวม

ขั้นตอนที่ 7 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาโครงการลงทุนพัฒนาหอโหวตโดยละเอียดทั้งรายรับและค่าใช้จ่ายการลงทุน ค่าดำเนินการ และวัดผลตอบแทนด้านการเงินต่อเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยการสำรวจข้อมูลนักท่องเที่ยวเรื่องการใช้จ่าย ผลกระทบต่อโรงแรมและร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิจัยสามารถจำแนกออกเป็นสองส่วน พบว่า

ส่วนแรก ข้อมูลนักท่องเที่ยว โรงแรมและร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

(1) การสำรวจนักท่องเที่ยว

การสำรวจนักท่องเที่ยวดำเนินการในระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 จำนวน 300 ตัวอย่างในจำนวนนี้ 152 เป็นคนที่มีภูมิลำเนาของจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50.67 ส่วนที่เหลือร้อยละ 49.33 เดินทางมาจากจังหวัดอื่น ๆ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 41. รองลงมาระดับมัธยมปลายร้อยละ 19.73 ที่น่าสนใจคือนักท่องเที่ยวเด็กเล็กระดับประถมศึกษายังเป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อขยายฐานการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษา วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ 93.67 ระบุว่าการเดินทางครั้งนี้เพื่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามมีเหตุผลอื่น ๆเช่น การติดต่อหน้าที่การงานและการมาเยี่ยมญาติพี่น้องและเพื่อน แสดงถึงการสร้างหอโหวดเป็นหนึ่งในเหตุผลดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างการจดจำหรือเอกลักษณ์ของเมืองรอง

ค่าเฉลี่ยรายจ่ายการเดินทางท่องเที่ยว 2,033 บาทต่อคน โดยมีความแตกต่างระหว่างภูมิภาค กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจากภาคใต้ใช้จ่ายสูงที่สุด 11,600 บาทต่อคน ลำดับรองลงมาภาคตะวันออก ค่าเฉลี่ย 4,455 บาทต่อคน ภาคกลาง 3,750 บาท กรุงเทพและปริมณฑล 3,259 บาท ภาคเหนือ 2,750 บาทต่อคน

และน้อยสุดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,493 บาท ข้อสังเกตน่าสนใจ ต้นทุนการเดินทางน่าจะเป็นเหตุผลหลักของค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวจากภาคใต้ ส่วนนักท่องเที่ยวจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นนักท่องเที่ยวภายในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียงทำให้ต้นทุนการเดินทางและค่าที่พักต่ำกว่าภูมิภาคอื่น

(2) การสำรวจร้านค้า

จากการสำรวจสถานประกอบการจำนวน 90 ราย ซึ่งเปิดดำเนินการในปีต่าง ๆ สถานประกอบการที่ดำเนินกิจการยาวนานที่สุดคือปี 2553 แต่ส่วนใหญ่เปิดกิจการภายหลังปี 2564-ปัจจุบัน ค่าลงทุนเปิดกิจการเฉลี่ย 8,770 บาท น้อยที่สุด 10,000 บาท และสูงสุด 50,000 บาท (ร้านค้าบางร้านมิอาจจดจำมูลค่าการลงทุนในการเปิดกิจการได้จึงมิได้ให้ข้อมูลในส่วนนี้) สะท้อนว่า กิจการส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการรายย่อย กิจการ 38 แห่งมีการจ้างแรงงาน 1-2 คน ค่าเฉลี่ย 1.28 คนต่อกิจการ มีเพียง 4 สถานประกอบการที่ระบุว่ามีการจ้างชั่วคราวจำนวน 1 คน ค่าเฉลี่ยยอดจำหน่ายสินค้าต่อวันเท่ากับ 17,383 บาทต่อร้านค้า ร้านค้าที่มียอดจำหน่ายน้อยที่สุด 1,600 บาทต่อวัน ในทางตรงกันข้าม ร้านค้าขนาดใหญ่ยอดจำหน่าย 80,000 บาทต่อวัน อนุมานจากผลสำรวจครั้งนี้ ปริมาณยอดจำหน่ายสินค้าต่อเดือน 46.5 ล้านบาทในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และยอดจำหน่ายสินค้าต่อปี 558 ล้านบาท

(3) การสำรวจสถานพักแรม

การสำรวจผู้ประกอบการสถานพักแรมเมื่อต้นปี 2568 โดยใช้แบบสอบถามได้รับความร่วมมือจาก 20 สถานพักแรม โดยสถานพักแรมขนาดเล็กมีจำนวน 10 ห้องพัก ขนาดใหญ่ที่สุด 169 ห้องพัก รวมจำนวนห้องพัก 1,092 ห้องพัก อัตราการเข้าพักแรม (hotel occupancy rate) ซึ่งเป็นค่าพารามิเตอร์ที่สำคัญสามารถนำมาอนุมานรายรับจากการให้บริการที่พัก โดยได้สอบถามในช่วงวันหยุดและวันทำงาน เนื่องจากค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน กรณีแรก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65% (ค่าพิสัย 40% ถึง 90%) กรณีที่สองวันธรรมดาค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55% การจ้างงานในสถานประกอบการพักแรม เฉลี่ย 15.1 คน รวมจำนวนพนักงานจ้าง 257 คน

ส่วนที่สอง การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของโครงการลงทุนหอโหวด

โครงการลงทุนหอโหวด เปรียบเสมือน “วิสาหกิจสังคม” ของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยหน่วยงานได้จัดทำบัญชีแยกออกต่างหาก มิได้รวมในบัญชีรายได้-รายจ่ายของเทศบาลเมืองเอ็ด

(1) ค่าใช้จ่ายการลงทุนของโครงการรวมทั้งสิ้น 428 ล้านบาท สันนิษฐานว่าอายุใช้งานของหอโหวดเท่ากับ 50 ปี อีกนัยหนึ่งการคำนวณค่าเสื่อม 2% แบบเส้นตรง หมายถึง ค่าเสื่อมราคาต่อปี เท่ากับ 8.56 ล้านบาท

(2) รายได้ของหอโหวด มาจากหลายส่วน ส่วนสำคัญคือการจำหน่ายบัตรเข้าชมจากนักท่องเที่ยวตลอดช่วงเวลา 52 เดือนที่เปิดให้เข้าชม (เดือนธันวาคม 2563 ถึง เมษายน 2568) นักท่องเที่ยว จำนวน 2.93 ล้านคนได้มาเยี่ยมชม คำนวณเป็นค่าเฉลี่ยต่อเดือน 1,878 คนต่อวัน 56,346 คนต่อเดือน และ 6.76 แสนคนต่อปี ในจำนวนนี้ 1.99 ล้านคน ซื้อตั๋วเข้าชมอีกนัยหนึ่ง 68% ของนักท่องเที่ยวได้ซื้อบัตรเข้าชมหอโหวด

สถิติรายได้ในปี 2567 โดยจำแนกรายการ ดังต่อไปนี้

- รายได้หอโหวด	21,563,234	บาท
- รายได้จากสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ	405,607	บาท
- รายได้บึงพลาญชัย	931,200	บาท
- รายได้ดอกเบี้ย	82,073	บาท

สถิติรายจ่ายในปี 2567 โดยจำแนกรายการ ดังต่อไปนี้

- เงินเดือน/ค่าจ้าง	2,484,645	บาท

- สมทบเข้าประกันสังคม 245,470 บาท
- ค่าตอบแทน 821,800 บาท
- ค่าใช้สอย 9,821,581 บาท
- ค่าวัสดุ 3,056,522 บาท
- สาธารณูปโภค 3,784,737 บาท
- ค่าครุภัณฑ์ 1,397,889 บาท

(ค่าครุภัณฑ์เป็นสินค้าคงทนถาวร (durable goods) ใช้วิธีคำนวณค่าเสื่อม 10 ปี อีกนัยหนึ่งต้นทุนต่อปี 139,789 บาท)

รายจ่ายประจำปีที่ปรับค่า (adjusted expenditure) 20,354,534 บาท

รายได้สุทธิของหอโหวด เท่ากับ 1,208,700 บาท ซึ่งนำไปรวมกับกองทุนสะสมเพื่อกิจการหอโหวด โดยเฉพาะเพื่อการพัฒนา (การลงทุนเพิ่มเติมเช่น Zip line) การบำรุงรักษา และอื่น ๆ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ความจริงเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้รับผลประโยชน์อื่น กล่าวคือ เดิมก่อนมีโครงการหอโหวด เทศบาลมีหน้าที่ดูแลสวนสาธารณะ (สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์) โดยเบิกจ่ายจากเทศบาลฯ แต่เมื่อทำโครงการหอโหวดมีรายได้นำไปบริหารจัดการสวนสาธารณะ ทำให้เทศบาลฯ ประหยัดรายจ่ายค่าจ้างบุคลากรในการดูแลสวนสาธารณะ

วัตถุประสงค์ที่ 2 การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจเมือง โดยประยุกต์ใช้แนวคิดผลล้นออก (spillover effects) และผลคำนวนตัวทวีคูณท้องถิ่น (local multiplier) พบว่า

ผลคำนวนตัวทวีคูณท้องถิ่น (local multiplier)

จากผลการสำรวจนักท่องเที่ยว พบค่าเฉลี่ยการใช้จ่ายจำแนกเป็น

- นักท่องเที่ยวในจังหวัดร้อยเอ็ด (51%) 1,212 บาทต่อคน
- นักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัด (49%) 2,877 บาทต่อคน
- ค่าเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก) 2,028 บาทต่อคน

การคำนวณตัวทวีคูณท้องถิ่น มีข้อสมมติฐาน (assumption) ดังนี้

- 40% ของรายจ่าย ส่งผลล้นออกนอกพื้นที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายการเดินทาง ค่าพาหนะ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ของนักท่องเที่ยว

- 60% ของรายจ่าย ส่งผลล้นออกในพื้นที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งเกิดจากรายจ่ายทุกประเภท ค่าที่พักแรม ค่าอาหาร รายจ่ายซื้อสินค้าและบริการ

ฉะนั้นจาก

- จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี 676,152 ราย
- รายจ่ายของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 2,028 บาทต่อคน
- มูลค่ารวมของรายจ่ายนักท่องเที่ยว = 2,028 x 676,152 = 1,371.24 ล้านบาท

การคำนวณค่าตัวทวีคูณมักไม่ได้คำนึงถึง "ผลล้นออกที่เกิดนอกพื้นที่" ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้จะนำข้อจำกัดดังกล่าวมาพิจารณาเพิ่มเติมในการคำนวณค่าตัวทวีคูณท้องถิ่นเพื่อไม่ให้เกิดการประมาณค่าตัวทวีคูณที่สูงเกินจริง

ด้วยมูลค่ารวมรายจ่ายของนักท่องเที่ยว สามารถจำแนกออกเป็นสองส่วน กล่าวคือ

- A ผลล้นออกที่เกิดนอกพื้นที่ 40% ของเงินที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายรวมกัน 548.49 ล้านบาท
- B ผลล้นออกที่เกิดในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 60% ของเงินที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายรวมกัน 822.74 ล้านบาท

ดังนั้น

- ค่าตัวทวีคูณขั้นต่ำ ประเมินจากอัตรากำไร 5% ของยอดขาย = 41.14 ล้านบาท (ตัวเลขนี้คำนวณจาก “ผลล้านออกที่เกิดในเขตเทศบาล” * อัตรากำไร 5% จากยอดขาย) หารด้วยมูลค่าการลงทุนและการดำเนินการต่อปี (annualized cost of capital / operations = 28.91) (ตัวเลขนี้คำนวณจากค่าเสื่อมต่อปี (8.56 ล้านบาท) + รายจ่ายประจำปีที่ปรับค่า (20.35 ล้านบาท)) สรุปว่า ค่าตัวทวีขั้นต่ำ 1.42 เท่า

- ค่าตัวทวีคูณขั้นกลาง ประเมินจากอัตรากำไร 10% ของยอดขาย = 82.27 ล้านบาท หารด้วยมูลค่าการลงทุนและการดำเนินการต่อปี (annualized cost of capital / operations = 28.91) สรุปว่าค่าตัวทวีขั้นกลาง เท่ากับ 2.84 เท่า

- ค่าตัวทวีคูณขั้นสูง ประเมินจากอัตรากำไร 15% ของยอดขาย = 123.41 ล้านบาท หารด้วยมูลค่าการลงทุนและการดำเนินการต่อปี (annualized cost of capital / operations = 28.91) สรุปว่าค่าตัวทวีขั้นสูงเท่ากับ 4.26 เท่า

ข้อจำกัดการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดบางประการ กล่าวคือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ในอดีตประมาณ 4 ปีเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งมีลักษณะผันผวนตามฤดูกาล แต่ในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการลงทุนจำเป็นต้องพิจารณาตลอดช่วงอายุการใช้งาน (ในที่นี้สมมติว่ากรอบเวลาวิเคราะห์ 50 ปี) การคำนวณ annualized cost of capital & operation ได้อิงข้อมูลที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดจัดเก็บและเชื่อว่าแม่นตรง และอาศัยข้อสมมติว่าจำนวนนักท่องเที่ยวน่าจะคงระดับนี้ต่อไป ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าติดตามต่อไป ในทางหนึ่งมีความเป็นไปได้ว่า (ก) จำนวนนักท่องเที่ยวอาจจะเพิ่มขึ้นตามแนวโน้มที่เกิดขึ้น ประกอบกับความสะดวกและต้นทุนการเดินทาง (low-cost airline, การใช้รถยนต์ไฟฟ้า และสภาพถนนหนทางที่ดีขึ้น รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างประเทศ (ข) จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเนื่องจากโครงสร้างประชากรไทยเริ่มลดลง หมายถึง อัตราเกิดน้อยกว่าอัตราการเสียชีวิต อย่างไรก็ตาม การที่สัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น อาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวลดลงในทางใดทางหนึ่งเช่น ความไม่คล่องตัวการเดินทางท่องเที่ยว

2) การคำนวณผลล้นออกของโครงการ (spillover effects) จำเป็นต้องอาศัยข้อสมมติและค่าพารามิเตอร์ เช่น รายจ่ายต่อคนของนักท่องเที่ยว กระจายไปนอกพื้นที่และภายในพื้นที่เขตเมืองร้อยเอ็ดมากน้อยเพียงใด ในที่นี้สมมติว่า 40% ของการใช้จ่ายเกิดขึ้นนอกพื้นที่ และ 60% ของรายจ่ายการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในสภาพเป็นจริงมีความหลากหลายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดเป็นการประมาณการที่คิดว่าเหมาะสมกับสถานการณ์

3) การคำนวณ “รายได้เพิ่มต่อสถานประกอบการ” ส่วนนี้เป็นเรื่องยากที่จะสอบถามโดยตรงจากเจ้าของกิจการ แต่อัตรากำไร 5% ถึง 15% ของยอดขาย/หรือปริมาณธุรกรรม ที่กำหนดในการคำนวณนี้ประเมินว่าน่าจะใกล้เคียงความเป็นจริง

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาการลงทุนพัฒนาหอโหวดของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดสะท้อนให้เห็นแนวทางใหม่ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้ 1) การจัดทำฐานข้อมูลระบบบัญชีและการเงิน โครงการลงทุนเพื่อการพัฒนาควรมีระบบการบันทึกข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นระบบ ครอบคลุมด้านรายได้ รายจ่าย การจำแนกประเภทต้นทุน ตลอดจนการบันทึกข้อมูลการจ้างงานใหม่และค่าจ้างเงินเดือนอย่างชัดเจน 2) การแยกบัญชีวิสาหกิจเพื่อสังคมท้องถิ่น

การดำเนินกิจการลงทุนควรแยกออกจากกิจการหลักของเทศบาล (หรือ อบต.) โดยกำหนดให้เป็นการจัดทำบัญชีในลักษณะ “วิสาหกิจเพื่อสังคม” แยกต่างหากจากบัญชีรายได้และรายจ่ายของเทศบาล เพื่อให้สามารถสะท้อนสถานะผลการดำเนินงานที่แท้จริงว่าอยู่ในภาวะกำไรหรือขาดทุน ทั้งนี้ วิสาหกิจเพื่อสังคมไม่จำเป็นต้องมุ่งหวังผลกำไรเป็นหลักเสมอไป แต่อาจอยู่ในลักษณะขาดทุนหรือเป็นภาระทางการเงินของเทศบาลหรือ อบต. ได้ เช่นเดียวกับการบริหารจัดการสวนสาธารณะ ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลตอบแทนทางการเงิน และ 3) การบูรณาการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเสริม (Complementary Tourism Integration) กรณีของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด การผนวกหอโหวด บึงพลาญชัย และสวนสาธารณะ (สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์) สะท้อนถึงประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่เกื้อหนุนกัน เกิดเป็นภูมิทัศน์การท่องเที่ยวแบบองค์รวมซึ่งช่วยเพิ่มคุณค่า ประสบการณ์ และความประทับใจของนักท่องเที่ยวได้มากกว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพียงแห่งเดียว ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการออกแบบนโยบายและกลยุทธ์การท่องเที่ยวของเมืองอื่น ๆ ที่มุ่งเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากและความยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

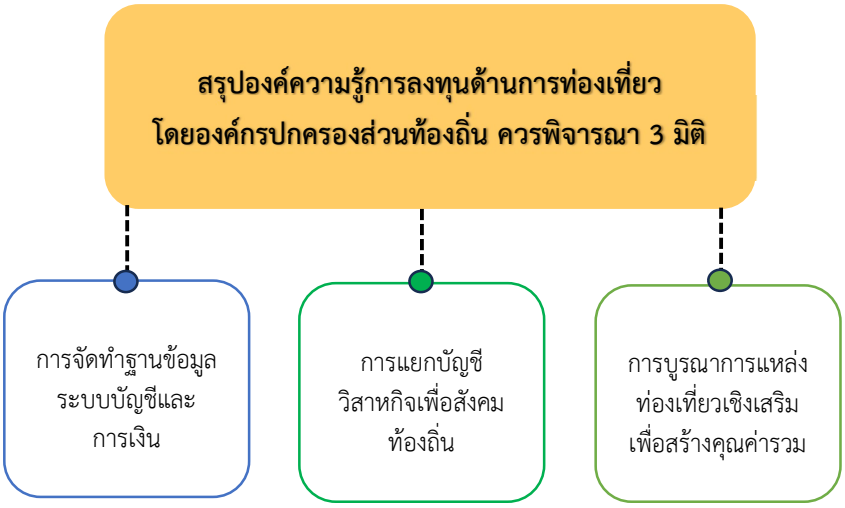

Figure 1: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า โครงการลงทุนหอโหวดของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดมีความสามารถในการเลี้ยงตนเองทางการเงิน (cost recovery) โดยมีการจัดทำบัญชีรายรับ–รายจ่ายแยกต่างหากจากบัญชีของเทศบาลอย่างชัดเจน ส่งผลให้สามารถประเมินฐานะทางการเงินของโครงการได้อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านมูลค่าการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง โดยโครงการมีรายได้รวมสูงกว่ารายจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และสามารถสร้างรายได้สุทธิเพื่อนำไปสะสมในกองทุนเฉพาะของโครงการสำหรับการพัฒนาและบำรุงรักษาในอนาคต ทั้งนี้เป็นเพราะ โครงการหอโหวดได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและจุดดึงดูดหลักของเมืองร้อยเอ็ด ส่งผลให้เกิดการเดินทางของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดรายได้จากกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุนในลักษณะรายได้ประจำ ขณะเดียวกัน การบริหารจัดการโครงการในรูปแบบเสมือนวิสาหกิจเพื่อสังคมของเทศบาล ทำให้สามารถควบคุมต้นทุนและใช้ประโยชน์จากรายได้เพื่อทดแทนงบประมาณด้านการดูแลพื้นที่สาธารณะบางส่วนได้ ส่งผลให้ฐานะทางการเงินของโครงการมีความมั่นคงในระยะยาว ซึ่งอธิบายว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวและโครงการพัฒนาเมืองขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยว ระดับการใช้จ่าย และ

การหมุนเวียนของรายได้ในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Archer (1973) ว่า ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวนนักท่องเที่ยว การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและระดับการหมุนเวียนของการใช้จ่ายในเศรษฐกิจท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดผลกระทบของการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งช่วยอธิบายว่าการที่หอโหวดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากและสม่ำเสมอ ย่อมสร้างฐานรายได้ให้โครงการและสร้างการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในเมืองได้อย่างเป็นระบบ ในขณะที่งานของ Zhou, Yanagida, Chakravorty, and Leung (1997) เห็นว่า หากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวลดลงย่อมกระทบต่อทุกภาคส่วนทางเศรษฐกิจเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงทั้งโรงแรม การขนส่ง ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งงานของ Frechtling and Horváth (1999) อธิบายเพิ่มว่า แบบจำลองผลกระทบจากการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวเหมาะสำหรับการประเมินผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้นและช่วยสะท้อนบทบาทของโครงการลงทุนด้านการท่องเที่ยวต่อรายได้ท้องถิ่น แต่ทว่า ผลกระทบของตัวทวีคูณต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจะแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทอุตสาหกรรม (Moretti, 2010) และแต่ละประเภทของงาน (Moretti and Thulin, 2013)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า โครงการลงทุนหอโหวด สามารถก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อเมืองร้อยเอ็ดในรูปของผลล้นออก (spillover effects) และผลคูณทางเศรษฐกิจ (local multiplier) อย่างมีนัยสำคัญ โดยจากปริมาณนักท่องเที่ยวเฉลี่ยกว่า 6.7 แสนคนต่อปีและค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,028 บาทต่อคน ส่งผลให้เกิดมูลค่าการใช้จ่ายรวมในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นในระดับสูงและเมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้จ่าย พบว่าร้อยละ 60 ของรายจ่ายนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลล้นออกภายในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ขณะที่อีกร้อยละ 40 เป็นผลล้นออกนอกพื้นที่ ซึ่งสะท้อนทั้งการหมุนเวียนรายได้ในพื้นที่และการรั่วไหลของเงินออกนอกระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นไปตามที่ Stynes (1999) กล่าวว่า การท่องเที่ยวสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจไม่เพียงแต่ในด้านรายได้และการจ้างงานเท่านั้นแต่ยังรวมถึงผลกระทบตัวทวีคูณที่กระจายไปยังภาคส่วนอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจด้วย แต่การคำนวณผลกระทบทางเศรษฐกิจนั้น Chhabra, Sills, and Cubbage (2003) เห็นว่าควรตัดค่าใช้จ่ายของผู้ร่วมงานที่เป็นคนท้องถิ่นออกไปเพื่อหลีกเลี่ยงการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สูงเกินจริง เนื่องจากจำนวนเงินของคนท้องถิ่นในพื้นที่ใช้จ่ายจะเป็นเงินหมุนเวียนที่กระจายอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว เช่นเดียวกับงานของ Archibald (1967) ที่เห็นว่าการลงทุนของภาครัฐมีการรั่วไหลของเงินออกนอกพื้นที่สูง ทั้งนี้เป็นเพราะกลไกของกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในรอบแรกถูกส่งผ่านไปยังภาคการค้า การบริการ และการพักแรมในพื้นที่ และเกิดการใช้จ่ายซ้ำต่อเนื่องในรอบถัดไป ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้และการจ้างงานในระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ขนาดของผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงถูกจำกัดด้วยสัดส่วนรายจ่ายที่เกิดนอกพื้นที่ เช่น ค่าเดินทางและต้นทุนการขนส่ง ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของเมืองรองที่มีข้อจำกัดด้านที่ตั้งและโครงสร้างการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Domańki and Gwosdz (2010) ที่ว่าผลกระทบค่าตัวทวีคูณท้องถิ่นแตกต่างกันระหว่างพื้นที่เกิดจากความต้องการปัจจัยการผลิตของธุรกิจและการใช้จ่ายของภาคครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น และ Micek (2011) ระบุว่าการประเมินผลกระทบจากตัวทวีคูณท้องถิ่นที่สูงเกินจริง เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในการประเมินการรั่วไหลของเงินออกนอกพื้นที่

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคุ้มค่าทางการเงินของโครงการลงทุนหอโหวดของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการต่อเศรษฐกิจเมืองโดยประยุกต์ใช้แนวคิดผลล้นออกและค่าตัวทวีคูณท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า โครงการหอโหวดมีลักษณะการดำเนินงานเสมือนวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายแยกต่างหากจากงบประมาณเทศบาล ทำให้

สามารถติดตามฐานะทางการเงินได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ โครงการมีมูลค่าการลงทุนรวม 428 ล้านบาท พบว่าโครงการสามารถเลี้ยงตนเองได้ทางการเงิน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีรายได้รวมสูงกว่ารายจ่ายและเกิดรายได้สุทธิซึ่งถูกนำไปสะสมในกองทุนเฉพาะเพื่อการพัฒนาและบำรุงรักษาในอนาคตเท่ากับ 1,208,700 บาท จากการสำรวจข้อมูลท่องเที่ยวพบว่า รายจ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 2,028 บาทต่อคนต่อการเดินทาง ปริมาณยอดจำหน่ายสินค้าของร้านค้า สถานประกอบการเฉลี่ย 46.5 ล้านบาทต่อเดือน และอัตราการเข้าพักในสถานพักแรมในช่วงวันธรรมดามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55% ขณะเดียวกัน การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจเมืองพบว่า โครงการหอโหวด มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจเมืองร้อยเอ็ด โดยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเฉลี่ยกว่า 6.7 แสนคนต่อปี ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าการใช้จ่ายรวมประมาณ 1,371.24 ล้านบาทต่อปี โดยร้อยละ 60 ของรายจ่ายดังกล่าวหมุนเวียนอยู่ในเขตเทศบาล ในขณะที่รายจ่ายอีกร้อยละ 40 เป็นการรั่วไหลออกนอกพื้นที่ ซึ่งการวิเคราะห์ผลกระทบเศรษฐกิจเมืองจากค่าตัวทวีคูณท้องถิ่นสามารถคำนวนอยู่ในรูปช่วง กล่าวคือ ค่าตัวทวีคูณขั้นต่ำเท่ากับ 1.42 เท่า ค่าตัวทวีคูณขั้นกลางเท่ากับ 2.84 เท่าและค่าตัวทวีคูณขั้นสูงเท่ากับ 4.26 เท่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษา พบข้อสังเกตว่า การลงทุนพัฒนาหอโหวดของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด สามารถคืนทุนได้ คือ การชำระหนี้ การมีรายได้ส่วนเกินหลังหักค่าใช้จ่าย ทำให้กองทุนสะสมของหอโหวดเป็นบวก ประมาณ 5 ล้านบาทภายหลังดำเนินการมาเป็นเวลา 4 ปี จึงมีเงินที่จะนำไปลงทุนต่อ เช่น พัฒนาติดตั้งเครื่องเล่น Zip line การจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามโอกาสอำนวย มีผู้บริหารท้องถิ่นจำนวนมากได้มาเยี่ยมชมกิจการ น่าจะเป็นตัวอย่างหรือบทเรียนสำหรับเมืองอื่น ๆ นำไปพิจารณาการส่งเสริมเศรษฐกิจเมืองผ่านการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 การศึกษาผลกระทบเชิงลบ (negative externalities) ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ท่องเที่ยวทั้งมิติเศรษฐกิจ (ค่าครองชีพ) หรือสิ่งแวดล้อม (ปริมาณขยะ) เป็นต้น เพื่อให้เป็นการประเมินความคุ้มค่าทางสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจอย่างรอบด้าน

2.2 การขยายผลการศึกษาในจังหวัดอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น หอชมเมืองสมุทรปราการ สกายวอล์คเมืองกาญจนบุรี เพื่อเป็นการเปรียบเทียบตัวทวีคูณทางเศรษฐกิจและการเติบโตของเมืองและการจ้างงาน

References

Archer, B., & Fletcher, J. (1996). The Economic Impact of Tourism in the Seychelles. *Annals of Tourism Research*, 23(1), 32–47.

Archibald, G. C. (1967). Regional Multiplier Effects in the UK. *Oxford Economic Papers*, 19(1), 22–45.

Cerqua, A., & Pellegrini, G. (2020). Local Multipliers at Work. *Industrial and Corporate Change*, 29(4), 959–977.

Chhabra, D., Sills, E., & Cubbage, F. W. (2003). The Significance of Festivals to Rural Economies: Estimating the Economic Impacts of Scottish Highland Games in North Carolina. *Journal of Travel Research*, 41(4), 421–427.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540. (1997, October 11). *Royal Gazette*, 114(55 A), 1–99.

Domański, B., & Gwosdz, K. (2010). Multiplier Effects in Local and Regional Development. *Quaestiones Geographicae*, 29(2), 27–37.

Dwyer, L., & Forsyth, P. (1993). Assessing the Benefits and Costs of Inbound Tourism. *Annals of Tourism Research*, 20(4), 751–768.

Fletcher, J. E. (1989). Input-Output Analysis and Tourism Impact Studies. *Annals of Tourism Research*, 16(4), 514–529.

Frechtling, D. C., & Horvath, E. (1999). Estimating the Multiplier Effects of Tourism Expenditures on a Local Economy through a Regional Input-Output Model. *Journal of Travel Research*, 37(4), 324–332.

Micek, G. (2011). Spatial Problems of Estimating Multiplier Effects in the Local Scale. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica*, (252), 175–190.

Moretti, E. (2010). Local Multipliers. *The American Economic Review*, 100(2), 373–377.

Moretti, E., & Thulin, P. (2013). Local Multipliers and Human Capital in the United States and Sweden. *Industrial and Corporate Change*, 22(1), 339–362.

Rattanapokasatit, R. (2020). Hor Vode 101: Historical Background. Retrieved October 10, 2020, from https://www.roiettower.com/th/ประวัติความเป็นมา/

Roiet Municipality. (2025). Basic Information of the Municipality. Retrieved January 24, 2025, from https://www.roietmunicipal.go.th/roiet/ข้อมูลพื้นฐานเทศบาล/

Roiet Office of the Municipal Clerk. (2025). *Population Statistics*. Roiet: Roiet Municipality.

Stynes, D. J. (1999). Approaches to Estimating the Economic Impacts of Tourism: Some Examples. Retrieved January 10, 2025, from https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=8fe05cfa4494653db99c21808fa7dc1e148a7913

Zhou, D., Yanagida, J. F., Chakravorty, U., & Leung, P. (1997). Estimating Economic Impacts from Tourism. *Annals of Tourism Research*, 24(1), 76–89.